

12. maijs 2026 /

BAIBA KALNA Teātra kritiķe un zinātniece

KAD “ZAKS” NELĪDZ

RECENZIJA PAR LATVIJAS NACIONĀLĀ TEĀTRA IZRĀDI “INTĪMĀS DZĪVES” INĀRAS SLUCKAS REŽIJĀ

Nacionālais teātris šīs sezonas pēdējam jauniestudējumam izraudzījies britu dramaturga, aktiera, režisora un komponista Noela Pīrsa Kovarda ironisko komēdiju “Intīmās dzīves”, ko iestudējusi režisore Ināra Slucka. Kovards savulaik ticis saukts par mākslinieku, kurš apvieno nevainojamu stila izjūtu, nekaunību un eleganci, savā radošajā mūžā viņš paveicis patiešām daudz – sarakstījis vairāk nekā pussimtu lugu, simtiem dziesmu, sacerējis scenārijus, īsos stāstus, arī autobiogrāfiju, pats kā aktieris spēlējis vairākos savos un citu dramaturgu darbu iestudējumos. Luga “Intīmās dzīves” (oriģinālnosaukumā “Privātās dzīves”), kas ar autora izvairīšanos no tēlu morālā vērtējuma, paradoksālajiem dialogiem un asprātību tiek uzskatīta par viņa daiļrades agrīnā posma smaili, ir viena no pazīstamākajām un biežāk iestudētajām Kovarda lugām. Tā vairākkārt saistījusi arī mūsu teātru uzmanību. Ar nosaukumu “Intīmā komēdija” Leonīds Beļavskis un Mihails Borovkovs to 1996. gadā uzveda tagadējā Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātrī, mēģinot veidot parodiju par salonkomēdiju. Veiksmīgāks bija Valda Lūriņa iestudējums 2003. gadā Liepājas teātrī, kur Amandas lomā atmiņā paliekošu tēlu nospēlēja viesaktrise Aurēlija Anužīte.

Kovards savā lugā pēta laulības dzīves aizkulises, kur ikviena rakstura šķautnes atklājas vairāk nekā jebkurās citās attiecībās, – viesnīcā nejauši satiekas pirms pieciem gadiem šķirtie Amanda un Eliots, kuri Francijas Rivjērā bauda medusmēnesi savu pašreizējo dzīvesdraugu sabiedrībā, kaut arī jaunajās attiecībās nejūtas īsti laimīgi. Kad ekspāris sagādīšanās dēļ nonāk kopīgā teritorijā, iepriekšējā dzīvē notikušais, atmiņas un greizsirdība uzšvirkst kā petarde, un viņi nolemj kopā bēgt uz Parīzi, kur sākotnējā eiforija dramatiski plok un strīdi abu starpā atsākas ar jaunu spar. Režisore Ināra Slucka un radošā grupa iestudējumā izseko laulāto attiecību dinamiku, to, kā sīks sērkokciņš provocē veselu emociju kaskādi, veidojot hiperbolizētu pāru portretu, kas šūpojas uz šarža robežas. Izrāde lielā mērā balstās uz aktieru entuziasmu, savstarpējās saspēles pingpongu un detaļām, kas vienā vakarā var nostrādāt, bet citā ne.

Režisores akcentētā dzīves kā ceļojuma – laikā, telpā, attiecībās – ideja uzskatāmi iemiesojas Marijas Ulmanes piedāvātajā scenogrāfijā. Skatuves iekārtojums atgādina viesnīcas istabu vai arī stacijas uzgaidāmo telpu, kur simetriski kā spoguļattēlā izvietoti divi dīvāni, divas lampas, durvis katrā skatuves pusē, bet retro akcentu interjeram piešķir pagājušā gadsimta vidus telefona kabīne vienā un plašu atskaņotājs otrā skatuves malā. Ir arī stacijas nosaukums – dibenplānā vīd uzraksts: “Tu mana mīla”. Tādējādi nav nejaušība, ka varoņi ik pa brīdim uz skatuves parādās, nesot vai stumjot apjomīgus čemodānus, it kā īsti nezinādami – doties projām vai tomēr vēl uzkavēties. Arī darbojošās personas spoguļo cita citu, cenšoties noskaidrot, vai viņu attiecības patiešām ir sairusas un pārvērtušās butaforijā, vai tomēr tajās saglabāties arī kaut kas cerīgs. Līdz galam tas izrādes gaitā tā arī skaidrs nekļūst.

Visi četri aktieri darbojas atzīstami, cenšoties izveidot efektīgus savu tēlu ārējos raksturojumus un īstenojot režisores prasību par darbības tempu. Diemžēl autora teksts ne vienmēr aktieriem palīdz "apdzīvot" savu varoņu iekšējo telpu un radīt pēkšņiem pavērsieniem bagātu attiecību psiholoģisko oleri, kad viņu mijiedarbībai būtu jāuzkarst līdz tādai sprādzienbīstamībai, kurā pat stopvārds "zaks", pēc kura Amanda un Eliots vienojušies ķīviņos ieturēt pauzi un vismaz pāris minūtes paklusēt, nelīdz. Saprotams, ka Ivara Kļavinska ironiskajā Eliotā ar viņa vēlmi izaicināt sabiedrībā pieņemtās normas, citus un arī sevi neapšaubāmi ir kaut kas no paša Kovarda, kurš turklāt spēlējis šo lomu lugas pirmiestudējumā Londonā. Rutīna Eliotu nogurdina, un, izskatās, ka patiesībā viņu neinteresē ne Sibilla, ar kuru viņš, šķiet, apprecējies, garlaicības māks, ne Amanda – pēc tam, kad provokācija ar abu bēgšanu izdevusies, ne īsti arī kāds cits, izņemot sevi pašu. Viņi abi ar Evijas Krūzes dzīves baudītāju Amandu ir piedzīvojumu un brīvības meklētāji, kuriem patīk jaunas pieredzes, izaicinājumi un pārmaiņas. Abu pievilksanos un destruktīvo saikni te drīzāk nosaka nevis nepārvarama kaislība, bet spītība un cīņa par to, kurš šajās attiecībās gūs virsroku un paturēs tiesības uz pēdējo vārdu.

Līgas Zeļģes Sibilla vizuāli veidota pretēja Amandai – gaiši zilos toņos tērpta (kostīmu māksliniece Kristīne Abika), pirmajā acu uzmetienā piemīlīga blondīne, kura pamazām attaisno Viktora viņai veltīto frāzi, ka tik kaitinošu sievieti viņam vēl nav nācies sastapt. Savukārt Aināra Ančevska Viktors ar visiem spēkiem turas pie sava kārtības un stabilitātes balsta imidža, kur tik svarīga ir struktūra un disciplīna, kas nobeigumā, skandalējoties ar Sibillu, gan izčākst.

Neraugoties uz personu fiziski aktīvo darbošanos, kaislību temperatūra izrādē tomēr visai reti sasniedz augšējos reģistrus, arī ainās, kas varētu kļūt par humora

apoteozi, – kā, piemēram, epizodē, kur Amanda un Eliots Parīzes dzīvoklī sastopas ar savām atstātajām otrajām pusītēm un notiek visu izskaidrošanās, taču iespējamais augstspriegums, ko varētu izraisīt šī masku krišana, izpaliek. Darbības cēloņsakarību precizitāti aizēno varoņu nervozā skraidīšana pa skatuvi un žestikulēšana, bet īsti netop skaidrs, ko katrs no šiem cilvēkiem dīvainajā situācijā ir sapratis par citiem un par sevi. Var tikai minēt, vai aiz tēlu ārējā ekscentriskuma slēpjas arī kas patiess, vai visa saceltā kņada ir tikai vētra ūdens glāzē, kad visi izrādes personāži ir iestrēguši savu kaprīzo iedomu pinekļos.